

Баженов О.В., Чудненко К.А.

ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ЕМОЦІЙ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Вплив умов постійно діючого стресу війни на розвиток мотиваційно-емоційної сфери молоді, що навчається, досі є мало досліджуваним. На протязі 2020-2023 рр. досліджувались фактори адаптованості та емоційної стресостійкості студентів-психологів. В 2020-2021 рр. на вибірці студентів-психологів (n=36) було досліджено мотиваційні чинники вибору професії психолога, що включали мотив уникнення травмуючих ситуацій, який корелював з особистісної сенситивністю, а також мотив досягнення в пізнавальній діяльності. Обидва мотиву по-різному орієнтували особу в часі («там» і «тепер»), що впливало на усвідомлення життєвої (родинної) історії та ідентифікацію: вибір батьківської фігури при мотиві уникання мав більш «маскулинний» характер фігури, що притаманно виборам в екстремальній ситуації.

На деякий час, таким чином, можливо винести назовні, але не вирішити внутрішні конфлікти. З часом емоційна біль та відчуження залишаться., а співчуття до себе або співпереживання до іншої людини може не співпадати зі ставленням до себе. Для розв'язання внутрішнього конфлікту потрібно розуміння розвитку емоційної сфери. Тому у 2022-2023 р. дослідження продовжилось визначенням особливостям емоційної сфери. Було запропоновано скринінг позитивних та негативних емоцій за допомогою шкали PANAS. Високий рівень позитивного афекту (високий ПА) визначає стан залученості, енергійності та концентрації, всупереч смутку та млявості (низький ПА). Натомість, високий рівень негативного афекту (високий НА) визначають як стан страждання, що суб'єктивно переживається, неприємної залученості на протигагу спокою і безтурботності (низький НА).

Після виокремлення групи з мотивацією уникнення вираженим показником "сенситивності" в опитувальнику самоактуалізації (1) та контрольною (2), за методикою PANAS були виявлені значущі відмінності у середніх значеннях за школою ПА: 2,7 проти 3,4, та шкалою НА: 2,3 проти 3,2; тобто афект є менш вираженим у 1 гр. За якісним аналізом емоцій у 1 групі групи виявлено перевагу нервово-тривожного кола емоцій за шкалою НА «екзальтовано»-зацікавленого за

шкалою ПА; у 2 групи переважають емоції схвильовано-тривожного кола (ПА) та впевнено-зосередженого кола (ПА). До обстеження в 2023 р. під час війни підтвердило продовження зниження вираженості («сплощення») афектів під впливом постійно діючого стресу: середнє за шкалами знизилось з 2,8 до 2,55 (ПА), з 2,3 до 1,8 (НА); також звеличилось дисбаланс між ПА і НА, з дисимуляцією негативного афекту.

Для перевірки гіпотези, що дисбаланс та сплощення ефекту може привести до розвитку особистісної тривожності було проведено оцінювання рівня ситуативної (СТ) та особистісної (ОТ) тривожності (тест Спілбергера-Ханіна). Було знайдено що більш вираженими є: негативний зв'язок шкали ПА, та позитивний зв'язок шкали НА з особистісної тривожністю, аніж з ситуативною тривожністю.

Таким чином, сплощення афекту та поява дисбалансу може також стати додатковим чинником, насамперед, особистісної тривоги. Особливість такого типу емоційного реагування в умовах постійно діючого стресу може також бути пов'язана з гендерною ознакою: саме дівчата мають більш виражені показники особистісного стресу (сер. ОТ = 26 у дівчат проти сер. ОТ = 10 на рівні $p < 0,05$).